

Užívateľský manuál

Stupnicovo akordový list - SAL

Vážený zákazník gratulujeme Vám k zakúpeniu stupnicovo akordového listu (ďalej len **SAL**). Táto pomôcka rozmermi nevelká ale obsahom bohatá Vám poslúži ako praktický sprievodca pri vyhľadávaní gitarových akordov, tónov a prstokladov stupníc. Ďalej obsahuje množstvo informácií zo základov hudobnej teórie v nadväznosti tóny – intervaly - stupnice – harmonizácia stupníc (akordy), použiteľných pri praktickej hre na gitare.

SAL má dve strany. Strana „**A**“ obsahuje dôvtipne zoradený tónový materiál pre čítanie (štúdium) rôznych (najpoužívanejších) stupníc a ich charakteristík (intervalové zloženie). Obsahuje schémy prstokladov týchto stupníc na gitare v ich základnom tvare a akordové značky, ktoré sú na jednotlivých stupňoch stupníc tvorené (Dve najdôležitejšie akordové triedy: 3-zvuky kvintakordy a 4-zvuky septakordy).

Strana „**B**“ zobrazuje grafické schémy akordov (akordové schémy) s prstokladmi ľavej ruky. Praktickým zoradením týchto schém a jednoduchými vysvetlivkami v tomto návode sa naučíte používať uvedené akordy v praxi. V **SAL** sú využité ako „stavebný materiál“ pre tvorbu akordov stupnice zo strany „**A**“.

SAL v zjednodušenej forme predstavuje malú encyklopédiu praktických a teoretických informácií pre každého muzikanta, ktorý je vhodný nielen začínajúcim hráčom ale každému, kto má záujem o získanie informácií s problematikou stupníc a akordov.

Strana A – Stupnice (prstoklady) a ich harmonizácia – akordové značky

Najskôr si popíšeme, čo na strane „**A**“ nájdete a ako to funguje. Pod písmenom „**A**“ ukazuje dole smerujúca šípka *tónový materiál* pre ododenie **modálnych** (stredovekých, cirkevných) **stupníc**. Neľakajte sa ani názvu, ani obsahu! Modálne stupnice sa používajú dodnes a veľmi často tvoria obľúbený materiál gitarových sóla a melódií. V strede nad označením „**dur**“ sa nachádza základná diatonická rada (ďalej len **DR**), ktorá v pôvodnom tvare obsahuje tóny (postupne nad sebou) ... c – d – e – f – g – a – h ...

DR sa smerom nahor i nadol opakuje v rôznych výškových polohách. Tóny základnej diatonickej rady sa zhodujú s tónmi „**diatonickej durovej stupnice**“. Túto stupnicu tvoria tóny v označenom výseku zhrubnutou čiarou: c – d – e – f – g – a – h postupne nad sebou. V stredoveku sa táto stupnica nazývala **lonska** a preto je označená skratkou „**LO**“. Napravo je v stĺpci nad skratkou „**LO**“ zobrazená *intervalová charakteristika* tejto stupnice, ktorú predstavujú jednotlivé arabské čísla. O aký interval ide (podľa arabského čísla) sa dozviete napravo nižšie pod nadpisom **INTERVALY**. (Napri.: **1** je označenie **čistej primy** alebo **7** je označenie **veľkej septimy**, atď.) Majte na pamäti, že *intervalová charakteristika* stupnice zodpovedá *intervalovým vzdialenostiam* jednotlivých tónov stupnice **vždy k tónu základnému** – najnižšiemu a nie intervalovým vzdialenostiam medzi susednými tónmi! Arabské čísla - sedem nad sebou v stĺpci by mohli byť zapísané aj za sebou a tvoria tzv. „**vzorec stupnice**“. Okrajové tóny (najnižší s najvyšší) určujú rozpätie stupnice.

Tónový materiál v zhrubnutom výseku nad nápisom „**mol**“ (tóny: c - d – e^b – f – g - a^b - b) označuje „**diatonickú molovú stupnicu**“ od rovnakého tónu ako je diatonická durová stupnica („**c**“). Tejto stupnici v stredoveku zodpovedala **Aiolska** stupnica (mód) a preto jej intervalovú charakteristiku nájdete v stĺpci na pravej strane nad skratkou „**AI**“. Pre lepšiu orientáciu a čítanie sú jednotlivé riadky tónov farebne rozlíšené a môžete tak bez problémov správne vyčítať nielen tóny stupnice, ale aj jej intervalovú charakteristiku podľa určeného výseku, ktorý prislúcha danej stupnici!

Celkove poznáme **sedem pôvodných modálnych stupníc**, ktoré z hľadiska tónorodu môžeme rozdeliť na **durové** (majú veľkú terciu na III. stupni – označenie „**3**“) a **molové**

(obsahujú malú terciu na III. stupni – označenie „3b“). Poznámka: **Tónorod** je určenie charakteru stupnice *podľa kvality tercie* (III.stupňa) stupnice.

K durovým stupniciam okrem **Ionskej (IO)**, niektorá literatúra ju označuje aj ako „jónska“) patria aj **Lydická (LY)** a **Mixolydická (MI)**.

K molovým modálnym stupniciam okrem **Aiolskej (AI)**, v niektorej literatúre sa stretávame aj z názvom „eiolska“) patrí aj **Dorska (DO)**, niekedy označovaná ako „dorická“), **Frygická (FR)** a **Lokrická (LO)**, označovaná tiež názvom „lokrijska“). Jednotlivé stúpcové výseky - skupiny riadkov zodpovedajú vyššie uvedeným stupniciam. Vpravo nad skratkami stupníc vyčítame ich intervalovú charakteristiku – stupnicové vzorce.

Príklady čítania modálnych stupníc od základného tónu „c“:

Ionska stupnica

(1-2-3-4-5-6-7), tóny: c-d-e-f-g-a-h
(c = I. stupeň, h = VII. stupeň stupnice)

Ionska stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
h	mi5b	mi7/5b	7	Hmi5b	Hmi7/5b
a	mi	mi7	6	Ami	Ami7
g	dur	7	5	G dur	G7
f	dur	maj7	4	F dur	Fmaj7
e	mi	mi7	3	Emi	Emi7
d	mi	mi7	2	Dmi	Dmi7
c	dur	maj7	1	C dur	Cmaj7

IO

Dorska stupnica

(1-2-3b-4-5-6-7b), tóny: c-d-eb-f-g-ab-b
(eb = es, ab = as)

Dorska stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
b	dur	maj7	7b	Bdur	Bmaj7
a	mi5b	mi7/5b	6	Ami5b	Ami7/5b
g	mi	mi7	5	Gmi	Gmi7
f	dur	7	4	F dur	F7
eb	dur	maj7	3b	Ebdur	Ebmaj7
d	mi	mi7	2	Dmi	Dmi7
c	mi	mi7	1	Cmi	Cmi7

DO

Frygická stupnica

(1-2b-3b-4-5-6b-7b), tóny: c-db-eb-f-g-ab-b
(db = des)

Frygická stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
b	mi	mi7	7b	Bmi	Bmi7
ab	dur	maj7	6b	Abdur	Abmaj7
g	mi5b	mi7/5b	5	Gmi5b	Gmi7/5b
f	mi	mi7	4	Fmi	Fmi7
eb	dur	7	3b	Ebdur	Es7
db	dur	maj7	2b	Dbdur	Dbmaj7
c	mi	mi7	1	Cmi	Cmi7

FR

Lydická stupnica

(1-2-3-4#-5-6-7), tóny: c-d-e-f#-g-a-h
(f# = fis)

Lydická stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
h	mi	mi7	7	Hmi	Hmi7
a	mi	mi7	6	Ami	Ami7
g	dur	maj7	5	Gdur	Gmaj7
f#	mi5b	mi7/5b	4#	F#mi5b	F#mi7/5b
e	mi	mi7	3	Emi	Emi7
d	dur	7	2	Ddur	D7
c	dur	maj7	1	Cdur	Cmaj7

LY

Mixolydická stupnica

(1-2-3-4-5-6-7b), tóny: c-d-e-f-g-a-b
(b = o 1/2 tónu nižšie ako „h“)

Mixolydická stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
b	dur	maj7	7b	Bdur	Bmaj7
a	mi	mi7	6	Ami	Ami7
g	mi	mi7	5	Gmi	Gmi7
f	dur	maj7	4	Fdur	Fmaj7
e	mi5b	mi7/5b	3	Emi5b	Emi7/5b
d	mi	mi7	2	Dmi	Dmi7
c	dur	7	1	Cdur	C7

MI

Aiolska stupnica

(1-2-3b-4-5-6b-7b), tóny: c-d-eb-f-g-ab-b
(eb = es = III. stupeň)

Aiolska stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
b	dur	7	7b	Bdur	B7
ab	dur	maj7	6b	Abdur	Abmaj7
g	mi	mi7	5	Gmi	Gmi7
f	mi	mi7	4	Fmi	Fmi7
eb	dur	maj7	3b	Ebdur	Ebmaj7
d	mi5b	mi7/5b	2	Dmi5b	Dmi7/5b
c	mi	mi7	1	Cmi	Cmi7

AI

Lokricka stupnica (1-2b-3b-4-5b-6b-7b), tóny: c-db-eb-f-gb-ab-b (gb = ges)

Lokricka stupnica (mód)			3-zvuk	4-zvuk
b	mi	mi7	7b	Bmi Bmi7
ab	dur	7	6b	Abdur Ab7
gb	dur	maj7	5b	Gbdur Gbmaj7
f	mi	mi7	4	Fmi Fmi7
eb	mi	mi7	3b	Ebmi Ebmi7
db	dur	maj7	2b	Dbdur Dbmaj7
c	mi5b	mi7/5b	1	Cmi5b Cmi7/5b

LO

Príklady čítania modálnych stupníc od základného tónu „g“:

Ak by ste chceli nájsť tóny všetkých vyššie uvedených stupníc od základného tónu „g“ posuniete príslušný výsek o jedno políčko napravo a dostali by sme tóny:

Ionska stupnica

g-a-h-c-d-e-f#

(g = I. stupeň, fis = VII. stupeň stupnice)

Dorska stupnica

g-a-b-c-d-e-f

(a = II. stupeň, d = V. stupeň stupnice)

Ionska stupnica (mód)			3-zvuk	4-zvuk
f#	mi5b	mi7/5b	7	F#mi5b F#mi7/5b
e	mi	mi7	6	Emi Emi7
d	dur	7	5	D dur D7
c	dur	maj7	4	C dur Cmaj7
h	mi	mi7	3	Hmi Hmi7
a	mi	mi7	2	Ami Ami7
g	dur	maj7	1	G dur Gmaj7

IO

Dorska stupnica (mód)			3-zvuk	4-zvuk
f	dur	maj7	7b	Fdur Fmaj7
e	mi5b	mi7/5b	6	Emi5b Emi7/5b
d	mi	mi7	5	Dmi Dmi7
c	dur	7	4	Cdur C7
b	dur	maj7	3b	Bdur Bmaj7
a	mi	mi7	2	Ami Ami7
g	mi	mi7	1	Gmi Gmi7

DO

Frygická stupnica

g-ab-b-c-d-es-f

(b = III. stupeň, es = VI. stupeň stupnice)

Lydická stupnica

g-a-h-c#-d-e-f#

(c# = cis = IV. stupeň, fis = VII. stupeň)

Frygická stupnica (mód)			3-zvuk	4-zvuk
f	mi	mi7	7b	Fmi Fmi7
eb	dur	maj7	6b	Ebdur Ebmaj7
d	mi5b	mi7/5b	5	Dmi5b Dmi7/5b
c	mi	mi7	4	Cmi Cmi7
b	dur	7	3b	Bdur B7
ab	dur	maj7	2b	Abdur Abmaj7
g	mi	mi7	1	Gmi Gmi7

FR

Lydická stupnica (mód)			3-zvuk	4-zvuk
f#	mi	mi7	7	F#mi F#mi7
e	mi	mi7	6	Emi Emi7
d	dur	maj7	5	Ddur Dmaj7
c#	mi5b	mi7/5b	4#	C#mi5b C#mi7/5b
h	mi	mi7	3	Hmi Hmi7
a	dur	7	2	Adur A7
g	dur	maj7	1	Gdur Gmaj7

LY

Mixolydická stupnica

g-a-h-c-d-e-f

(a = II. stupeň, h = III. stupeň stupnice)

Aiolska stupnica

g-a-b-c-d-es-f

(g = I. stupeň, f = VII. stupeň stupnice)

Mixolydická stupnica (mód)			3-zvuk	4-zvuk
f	dur	maj7	7b	Fdur Fmaj7
e	mi	mi7	6	Emi Emi7
d	mi	mi7	5	Dmi Dmi7
c	dur	maj7	4	Cdur Cmaj7
h	mi5b	mi7/5b	3	Hmi5b Hmi7/5b
a	mi	mi7	2	Ami Ami7
g	dur	7	1	Gdur G7

MI

Aiolska stupnica (mód)			3-zvuk	4-zvuk
f	dur	7	7b	Fdur F7
eb	dur	maj7	6b	Ebdur Ebmaj7
d	mi	mi7	5	Dmi Dmi7
c	mi	mi7	4	Cmi Cmi7
b	dur	maj7	3b	Bdur Bmaj7
a	mi5b	mi7/5b	2	Ami5b Ami7/5b
g	mi	mi7	1	Gmi Gmi7

AI

Lokricka stupnica g-ab-b-c-db-eb-f (b = III.stupeň, es = eb = VI.stupeň stupnice)

Lokricka stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
f	mi	mi7	7b	Fmi	Fmi7
eb	dur	7	6b	Ebdur	Eb7
db	dur	maj7	5b	Dbdur	Dbmaj7
c	mi	mi7	4	Cmi	Cmi7
b	mi	mi7	3b	Bmi	Bmi7
ab	dur	maj7	2b	Abdur	Abmaj7
g	mi5b	mi7/5b	1	Gmi5b	Gmi7/5b

LO

Príklady čítania modálnych stupníc od základného tónu „f“:

Ak by ste chceli nájsť tóny predmetných stupníc od základného tónu „f“ posunuli by ste príslušný výsek o jedno **políčko naľavo** od základnej polohy „c“. **Primou** (I. stupňom) každej stupnice bude teraz tón „f“. Takto si môžeme odvodiť *každú* z *modálnych stupníc* od rôznych základných tónov **posúvaním stĺpcov výsekov doprava alebo doľava**. Tmavý pás pod nápisom „dur“ a „maj“ označuje číslami počet krížikov (#) – od nuly smerom doprava a počet b = „béčiek“ – od nuly smerom doľava.

Ionska stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
e	mi5b	mi7/5b	7	Emi5b	Emi7/5b
d	mi	mi7	6	Dmi	Dmi7
c	dur	7	5	Cdur	C7
b	dur	maj7	4	Bdur	Bmaj7
a	mi	mi7	3	Ami	Ami7
g	mi	mi7	2	Gmi	Gmi7
f	dur	maj7	1	Fdur	Fmaj7

IO

Dorska stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
eb	dur	maj7	7b	Ebdur	Ebmaj7
d	mi5b	mi7/5b	6	Dmi5b	Dmi7/b
c	mi	mi7	5	Cmi	Cmi7
b	dur	7	4	Bdur	B7
ab	dur	maj7	3b	Abdur	Abmaj7
g	mi	mi7	2	Gmi	Gmi7
f	mi	mi7	1	Fmi	Fmi7

DO

Frygická stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
eb	mi	mi7	7b	Ebmi	Ebmi7
db	dur	maj7	6b	Dbdur	Dbmaj7
c	mi5b	mi7/5b	5	Cmi5b	Cmi7/5b
b	mi	mi7	4	Bmi	Bmi7
ab	dur	7	3b	Abdur	Ab7
gb	dur	maj7	2b	Gbdur	Gbmaj7
f	mi	mi7	1	Fmi	Fmi7

FR

Lydická stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
e	mi	mi7	7	Emi	Emi7
d	mi	mi7	6	Dmi	Dmi7
c	dur	maj7	5	Cdur	Cmaj7
h	mi5b	mi7/5b	4#	Hmi5b	Hmi7/5b
a	mi	mi7	3	Ami	Ami7
g	dur	7	2	Gdur	G7
f	dur	maj7	1	Fdur	Fmaj7

LY

Mixolydická stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
eb	dur	maj7	7b	Ebdur	Ebmaj7
d	mi	mi7	6	Dmi	Dmi7
c	mi	mi7	5	Cmi	Cmi7
b	dur	maj7	4	Bdur	Bmaj7
a	mi5b	mi7/5b	3	Ami5b	Ami7/5b
g	mi	mi7	2	Gmi	Gmi7
f	dur	7	1	Fdur	F7

MI

Aiolska stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
eb	dur	7	7b	Ebdur	Eb7
db	dur	maj7	6b	Dbdur	Dbmaj7
c	mi	mi7	5	Cmi	Cmi7
b	mi	mi7	4	Bmi	Bmi7
ab	dur	maj7	3b	Abdur	Abmaj7
g	mi5b	mi7/5b	2	Gmi5b	Gmi7/5b
f	mi	mi7	1	Fmi	Fmi7

AI

Lokricka stupnica (mód)				3-zvuk	4-zvuk
eb	mi	mi7	7b	Ebmi	Ebmi7
db	dur	7	6b	Dbdur	Db7
cb	dur	maj7	5b	Cbdur	Cbmaj7
b	mi	mi7	4	Bmi	Bmi7
ab	mi	mi7	3b	Abmi	Abmi7
gb	dur	maj7	2b	Gbdur	Gbmaj7
f	mi5b	mi7/5b	1	Fmi5b	Fmi7/5b

LO

Označenie **3-zvuky** a **4-zvuky** v tmavom páse súvisí s tvorbou **akordových značiek** (akordov) na strane „**A**“ **SAL**, ktoré na jednotlivých stupňoch stupnic vzniknú. Nad označením **3-zvuky** sa nachádza **doplnková skratka** pre akordovú značku **3-zvuku – kvintakordu** a nad označením **4-zvuky** sú doplnkové značky pre **4-zvuky – septakordy**. Pri tvorbe akordovej značky opäť využívame informácie v riadkoch.

Ak by sme ako základ akordovej značky vzali **písmenové označenie tónu** v danom riadku a **pripojili by sme k nej príslušnú doplnkovú značku** (pre 3-zvuky - kvintakordy alebo 4-zvuky – septakordy), dostaneme akordové značky pre akordy vzniklé na príslušných stupňoch modálnych stupnic, napr. v „**C**“ **lonskej stupnici**:

Stupeň	3-zvuky	4-zvuky
I. stupeň	c + dur = Cdur	c + maj7 = Cmaj7
II. stupeň	d + mi = Dmi	d + mi7 = Dmi7
III. stupeň	e + mi = Emi	e + mi7 = Emi7
IV. stupeň	f + dur = Fdur	f + maj7 = Fmaj7
IV. stupeň	g + dur = Gdur	g + 7 = G7
VI. stupeň	a + mi = Ami	a + mi7 = Ami7
VII. stupeň Hmi7/5b	h + mi5b = Hmi5b	h + mi7/5b =

Pri spojení písmenového základu s doplnkovou značkou sme **zamenili malé písmená tónov za veľké písmená – ako základy akordových značiek**. V rámci tvorby akordovej značky sa pohybujeme v príslušných riadkoch, ktoré sú dané výsekom, určujúcim rozsah príslušnej stupnice. **Obrazové schémy na predchádzajúcich stranách zobrazujú nielen jednotlivé tóny stupnic** (zdola nahor vždy napravo) ale aj **akordové značky** (písmenové označenie + doplnková skratka), ktoré na jednotlivých stupňoch stupnice vzniknú. Úplne napravo sú v každej obrazovej schéme vypísané 3 a 4 zvuky na jednotlivých stupňoch stupnic tak ako sa s nimi stretávame v praxi. Tóny stupnic ako aj akordové značky čítame od spodného tónu k vyššiemu pričom **spodný tón** tvorí **I. stupeň (toniku)** a **najvyšší** reprezentuje **VII. stupeň** danej stupnice.

Rovnaký postup dodržíme aj pri práci v dolnej časti **SAL** na tejto strane. Tu môžeme čítať ďalšie dve známe (a používané) molové stupnice a to **Harmonická mol (HA)** a **Melodická vzostupná mol (ME)**. Príklady čítania Harmonickej a Melodickej vzostupnej stupnice od základného tónu „c“, „g“ a „f“:

Harmonická mol				3-zvuk	4-zvuk
h	mi5b	dim	7	Hmi5b	Hdim
ab	dur	maj7	6b	Abdur	Abmaj7
g	dur	7	5	Gdur	G7
f	mi	mi7	4	Fmi	Fmi7
eb	5+	maj7/5+	3b	Eb+	Eb7/5+
d	mi5b	mi7/5b	2	Dmi5b	Dmi7/5b
c	mi	mi maj7	1	Cmi	Cmi maj7

HA

Melodická vzostupná mol				3-zvuk	4-zvuk
h	mi5b	mi7/5b	7	Hmi5b	Hmi7/5b
a	mi5b	mi7/5b	6	Ami5b	Ami7/5b
g	dur	7	5	Gdur	G7
f	dur	7	4	Fdur	F7
eb	5+	maj7/5+	3b	Eb5+	Ebmaj7/5+
d	mi5b	mi7/5b	2	Dmi5b	Dmi7/5b
c	mi	mi maj7	1	Cmi	Cmi maj7

ME

Harmonická mol				3-zvuk	4-zvuk
f#	mi5b	dim	7	F#mi5b	F#dim
eb	dur	maj7	6b	Ebdur	Ebmaj7
d	dur	7	5	Ddur	D7
c	mi	mi7	4	Cmi	Cmi7
b	5+	maj7/5+	3b	B5+	Bmaj7/5+
a	mi5b	mi7/5b	2	Ami5b	Ami7/5b
g	mi	mi maj7	1	Gmi	Gmi maj7

HA

Melodická vzostupná mol				3-zvuk	4-zvuk
f#	mi5b	mi7/5b	7	F#mi5b	F#mi7/5b
e#	mi5b	mi7/5b	6	E#mi5b	E#mi7/5b
d	dur	7	5	Ddur	D7
c	dur	7	4	Cdur	C7
b	5+	maj7/5+	3b	B5+	Bmaj7/5+
a	mi5b	mi7/5b	2	Ami5b	Ami7/5b
g	mi	mi maj7	1	Gmi	Gmi maj7

ME

Harmonická mol				3-zvuk	4-zvuk	Melodická vzostupná mol				3-zvuk	4-zvuk
e	mi5b	dim	7	Emi5b	Edim	e	mi5b	mi7/5b	7	Emi5b	Emi7/5b
db	dur	maj7	6b	Dbdur	Dbmaj7	d	mi5b	mi7/5b	6	Dmi5b	Dmi7/5b
c	dur	7	5	Cdur	C7	c	dur	7	5	Cdur	C7
b	mi	mi7	4	Bmi	Bmi7	b	dur	7	4	Bdur	B7
ab	5+	maj7/5+	3b	Ab5+	Abmaj7/5+	ab	5+	maj7/5+	3b	Ab5+	Abmaj7/5+
g	mi5b	mi7/5b	2	Gmi5b	Gmi7/5b	g	mi5b	mi7/5b	2	Gmi5b	Gmi7/5b
f	mi	mi maj7	1	Fmi	Fmi maj7	f	mi	mi maj7	1	Fmi	Fmi maj7
HA				ME							

Na „A“ strane **SAL** úplne dole môžeme vidieť **schémy prstokladov** modálnych stupníc, harmonickej a melodickéj vzostupnej molovej stupnice na hmatníku gitary. Každá schéma prstokladu je označená príslušným názvom stupnice. **Ako vzory** sú uvedené **durové stupnice** (Ionska, Lydická a Mixolydická) **od tónu „c“** a **molové stupnice** (Aiolška, Dorská, Frygická, Lokrická, Harmonická a Melodická vzostupná molová) **od tónu „a“**. Nebudeme detailne vysvetľovať prečo ale **paralelnou stupnicou** k stupnici **C dur** (Ionska = diatonická durová) je **A mol** = A aiolška = diatonická mol.

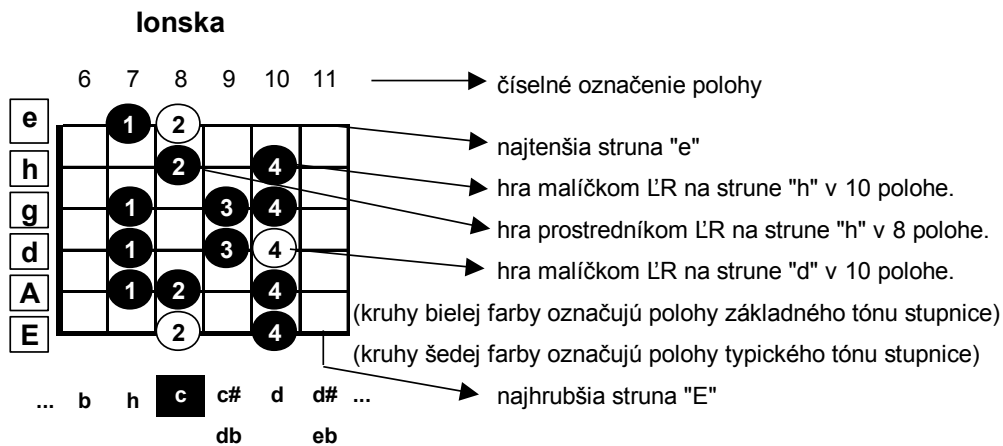
Schému prstokladu tvorí **grafické vyobrazenie hmatníku gitary s prahcami**, kde sú **zľava označené struny gitary** smerom od spodku najhrubšia (E-A-d-g-h-e). Krúžky s číslami v schematickom zobrazení hmatníku **predstavujú prstoklad ľavej** (dohmatovej) ruky. **Čísla v krúžkoch určujú použitie prstu ľavej** (dohmatovej) **ruky!** Pozor, schémy sú zobrazením pre hru klasických pravákov, kde **dohmatová ruka je ľavá** a **úhodzová – brnkacia je pravá!** Zvislé čiary označujú prahce gitary.

Číslo 1 určuje, že má dohmatnúť ukazovák ĽR

Číslo 2 určuje, že má dohmatnúť prostredník ĽR

Číslo 3 určuje, že má dohmatnúť prstenník ĽR

Číslo 4 určuje, že má dohmatnúť malíček ĽR

Polohou (pozíciou) sa nazýva miesto medzi dvomi prahcami, kde prikladáme prst ĽR. Príklad vo vyššie uvedenej schéme hry základného tvaru **Ionskej stupnice** (diatonickej dur – na **SAL** strana „A“ úplne dole naľavo) začíname prostredníkom ĽR v 8 polohe (pozícii). Ak si vyskúšate a naučíte sa zahrať všetkých deväť príkladov prstokladov (kde sú durové stupnice od „c“ a molové od „a“) môžete cvičiť príslušné stupnice **aj od iných základných tónov**. Potrebujete k tomu poznať **základnú chromatickú radu**:

... **C – C#/Db – D – D#/Eb – E – F – F#/Gb – G – G#/Ab – A – B/A# – H ...**

Jednotlivé tóny medzi pomlčkami sú vzdialené od seba $\frac{1}{2}$ tónu a lomenou čiarou sú oddelené rovnako znejúce **enharmonické** tóny. Ak už teraz viete, že tón „c“ sa na hmatníku gitary nachádza v 8 polohe na strune „E“ ľahko zahráte príslušnú stupnicu od tónu Db, ktorý sa nachádza o $\frac{1}{2}$ tónu vyššie teda v 9 polohe na strune „E“. Celú schému len posuniete o jeden poltón vyššie! **K lepšej orientácii** sa pod schémami nachádzajú označenia tónov, ktoré prislúchajú polohám tónov na strune „E“ v blízkom rozsahu uvádzanej stupnice. **Dôležitým orientačným bodom je označenie polôh arabskými číslami nad každou schémou!** Vždy si pozrite predtým, ako budete prstoklady cvičiť v ktorých polohách (pozíciách) sa nachádzajú! *Schematické zobrazenie hmatníkov* na strane „A“ je vlastne zobrazenie časti hmatníka a ako vidíte ani jedna schéma nezačína v 1 polohe! Číslo, ktoré sa nachádza vpravo hore nad každou schémou určuje najnižšiu polohu na hmatníku a ostatné smerom doprava sledujú prirodzený sled polôh. Predchádzajúce nižšie polohy sú v grafickej akordovej schéme vynechané!

Vyššie uvedené možnosti, ktoré poskytuje **SAL** na obidvoch stranách sú teoreticky hlbšie popísané v publikáciách Gitarová univerzita 1 – Základy hry, Gitarová univerzita 2 – Interval a stupnice a Gitarová univerzita 3 – Akordy. Bližšie k týmto publikáciám sa dozviete na telefóne 0903 / 718 279 alebo na adrese: lidlmusic@lidlmusic.sk.

Strana B – Akordové schémy zharmonizovaných stupníc

Strana „B“ zobrazuje grafické schémy akordov (akordové schémy) s prstokladmi ľavej ruky. Praktickým zoradením týchto schém a stručnými vysvetlivkami v tomto návode sa naučíte ich jednoduchému používaniu.

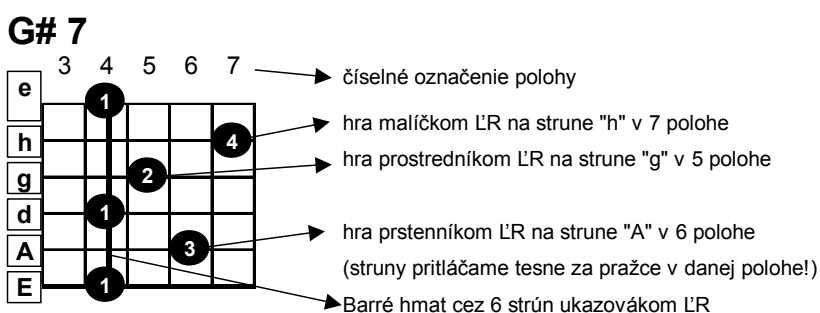
Na strane „B“ **SAL** nájdete grafické akordové schémy **trojzvukov** (kvintakordov) a niektorých **štvorzvukov** (septakorov). Podľa nich sa môžete naučiť chytať (hmatať) najpoužívanejšie akordy. Podobne ako tomu bolo v schémach prstokladov aj pri akordových schémach je základom **grafický náčrt časti hmatníku** kde sú zobrazené miesta, ktoré treba prstami ľR na hmatníku správne dohmatnúť aby zaznel príslušný akord. **Dôležitým orientačným bodom je opäť označenie polôh nad každou akordovou schémou!** Skutočne dbajte na to, aby ste najskôr vypozerovali v ktorej polohe sa zobrazovaný akord nachádza. Tak napr. akord **G#7** nachádzajúci sa v dolnom pravom rohu sa dohmatáva prstami ľR od 4 polohy a nie od druhej. 1 a 2 poloha sú vynechané! Označenie prstov ľR je rovnaké ako pri cvičení stupníc:

1 – ukazovák ľR

2 – prostredník ľR

3 – prstenník ľR

4 – malíček ľR

V akordových schémach sa orientujte podľa akordových značiek použitých na strane „A“. Tu na strane „B“ sú uvedené vždy *vpravo nad akordovou schémou*. Základným orientačným miestom pre harmonizáciu stupníc sú stĺpce s akordmi. **V strede pod hlavnou šípkou sa nachádzajú akordy vytvorené na stupnici „diatonická dur“ (lonska).** Ako prvý stupeň je vždy v stĺpci označený akord (akordová značka) v čiernom poli. (Napri. pri lonskej stupnici je to najvrchnejší akord v stĺpci! I. stupeňom v Lydickej stupnici to je akordová schéma štvrtá zhora.) Podľa malého čísla úplne naľavo za každou akordovou značkou určíte nielen o aký **stupeň stupnice** sa jedná (1 = I. stupeň až 7 = VII. stupeň, pričom prípadné znaky za číslom „b“ alebo „#“ neberieme do úvahy), ale **toto číslo určuje aj presnú intervalovú**

vzdialenosť základného tónu príslušného akordu k základnému tónu akordu tonického (I. stupeň). Pre lepšiu orientáciu pri vyhľadávaní I. stupňa každej stupnice slúžia označenia stupníc v stĺpcoch a riadkoch. I. stupeň každej z uvedených stredovekých modálnych stupníc **sa nachádza na priesečníku** názvu stupnice. Je to ďalší orientačný spôsob pre vyhľadanie I. stupňa každej modálnej stupnice.

0 (b,#) ↓ predznamenanie stupnice

lonska → názov stupnice

C dur IO 1 → Tmavý pás zvýrazňuje I. stupeň!

1 → **hlavička akordu**, ktorá obsahuje:
1/ Akordovú značku (C dur)
2/ Skratku názvu stupnice (IO)
3/ interval základného tónu akordu k základnému tónu stupnice (1)
Číslovanie polôh v schéme!

tonika → **Označenie I. stupňa stupnice**

Dmi IO 2 → Niekedy obsahuje aj viacej skratiek
3/ interval základného tónu akordu k základnému tónu stupnice (1)
Číslovanie polôh v schéme!

X → **Biely krížik v štvorčeku**
(Táto struna sa v akorde nehrá!)

Emi IO 3 → Malá číslica (v tomto prípade 3) určuje o ktorý stupeň stupnice sa pri danom akorde jedná!
Stačí, ak si arabskú číslici zameníte za rímsku (3 = III.)

F dur ME IO 4 → V tomto prípade vidíme dve skratky (ME, IO)
Akord je subdominantou nielen v **lonskej** ale aj **melodickej** stupnici!

X → **Označenie IV. stupňa stupnice**
subdominanta

G dur HA ME IO 5 → V tomto prípade vidíme tri skratky (HA, ME, IO)
Akord je dominantou v stupniciach **Harmonicka, Melodická mol** a **lonska** (dominanta = V. stupeň)

dominanta

Ami IO 6 → Na VI. stupni diatonickej dur sa nachádza tzv. "paralelný molový akord"
V tomto prípade Ami.

Hm7/5b IO 7 → VII. stupeň (alebo v iných stupniciach aj iný stupeň) je zobrazený nie ako **kvintakord** (trojzvuk) ale ako **septakord** (štvorzvuk)

Ak si dobre všimnete **viaceré akordové grafické schémy** s rovnakou akordovou značkou (napr. I. stupeň v **C dur lonskej** – vrchná schéma a I. stupeň v **C dur Lydicka** – štvrtá zvrchu) majú uvedené **rôzne hmaty**. Nech Vás to nemýli! Ide o to, že každý akord sa môže na hmatníku gitary zahrať niekoľkými spôsobmi a v rôznych polohách. Niekoľko hmatov je uvedených preto, aby ste sa naučili viacero variantov hmatov rovnakého akordu! Je možné použiť hociktorý z týchto rôznych hmatov rovnakého akordu!

Centrálny (stredný) stípec z lonskou stupnicou (**0 b,#**) tvorí **stredovú os** od ktorej sa **po kvintách** smerom doprava a **po kvartách** smerom doľava v rozsahu praktických stupníc (**7b – 7#**) odvodzujú ďalšie akordy. Tak je možné potom odvodiť napr. sled akordov od I. stupňa po VII. stupeň lonskej stupnice od tónu G. Stačí prečítať (zahrať) susedný stípec akordov napravo, alebo sled akordov lonskej stupnice od tónu F – stačí si pozrieť susedný stípec akordov naľavo od centrálného stípcu.

Môžeme tiež zostaviť napr. sled akordov **stupnice A dorskej**. (Centrálny stípec pre dorsku stupnicu je pod označením „2b“ (druhý stípec naľavo od centrálného stípcu lonskej stupnice). I. stupeň tejto stupnice čítame na druhej schéme zhora (Cmi), avšak ak chceme dostať sled akordov od **základného tónu „A“** musíme sa **vodorovne posunúť doprava** tak, aby sme **v riadku našli akordovú značku Ami** (stípec označený 1#). To je I. stupeň stupnice „A“ dorskej a akordové schémy postupne na jednotlivých stupňoch tejto stupnice sú:

I. stupeň **Ami** II. stupeň **Hmi** III. stupeň **Cdur** IV.
 stupeň **D dur** V. stupeň **Emi** VI. stupeň **F#mi7/5b** VII. stupeň **G dur**

Ako vidíte okrem akordu F#mi7/5b sú všetko kvintakordy. Jednoduchým spôsobom ako zharmonizovať pieseň je použitie troch základných stupňov každej stupnice tzv.: **kadencie**. Kadenciu tvoria: **tonika** (I. stupeň), **subdominanta** (IV. stupeň) a **dominanta** (V. stupeň). Na strane „B“ **SAL** je možné tieto sledy akordov vyhľadávať veľmi jednoducho!

Za týmto účelom stačí ak si zvolíte hociktorý akord (**tento bude tónika**). **Naľavo** od neho sa nachádza **subdominanta** a **vpravo** **dominanta** konkrétnej stupnice. **Pri harmonickej molovej stupnici** to bude trochu komplikovanejšie ale zvládneme to!

Príklady:

A collection of guitar chord diagrams for various chords. Each diagram shows a 6-string guitar fretboard with fingerings indicated by numbers 1-5. Some diagrams include labels like 'subdominanta', 'tonika', and 'dominanta'. The chords shown are: F dur (MI 4), C dur (IO 1), G dur (LY 5), G dur (LY 5), D dur, A dur, Eb dur (AI 3b), Bb dur (DO 7b), F dur (MI 4), Dmi (DO 2), Ami (MI 6), and Emi (IO 3).

Ak napr. chcete nájsť tri základné akordy **A molovej harmonickej stupnice** najskôr nájdete akord **Ami** (hocikde v akordových schémach). **Naľavo** do neho sa nachádza **molová subdominanta** (v našom príklade **Dmi**) a vpravo je molová **dominanta** (Emi). Toto je typické pre diatonickú molovú stupnicu, ktorá má na V. stupni molový akord. **Avšak harmonicá mol má na V. stupni akord durový (trojzvuk) alebo dominantný septakord (štvorzvuk)**. Stačí, ak príslušnú molovú dominantu (v našom príklade Emi) **zameníte za rovnomenný durový akord** (**E dur** vyhľadáte si ho v riadku / riadkoch s durovými akordmi). Ak chcete tento stupeň harmonizovať **štvorzvukom** (septakordom) nájdete ho v spodnom riadku, kde sú zobrazené schémy dominantných septakordov.

Postup: 1/ výber trojice akordov 2/ nahradenie dominanty rovnomenným akordom dur alebo DS

A diagram illustrating the replacement of chords. It shows three chord diagrams: Dmi (DO 2), Ami (MI 6), and Emi (IO 3). The Emi diagram is crossed out with a large 'X'. To the right, two diagrams show the replacement: E dur (MI 6) and E7 (IO 3).

Pri melodickej vzostupnej molovej stupnici to bude podobné. Tu však nahradzujeme nielen **dominantu** ale aj **subdominantu**. Obidva molové stupne nahradzame ich rovnomennými durovými kvintakordami. **Príklad od A:** Tonika **Ami**, subdominanta Dmi sa nahradza **D dur**-om a dominanta Emi sa nahradza **E dur**-om. Rovnako ako pri harmonickej mol môžeme použiť na V. stupni aj štvorzvuk – septakord **E7**. Ak by sme chceli na IV. stupni použiť septakord, našli by sme rovnomenný **dominantný septakord** – v našom prípade **D7**)

Postup: 1/ výber trojice akordov

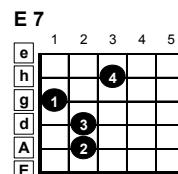
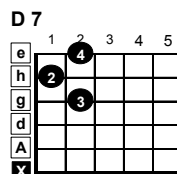
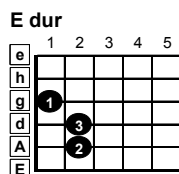
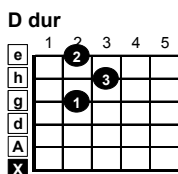
A diagram illustrating the replacement of chords. It shows three chord diagrams: Dmi (DO 2), Ami (MI 6), and Emi (IO 3). The Dmi and Emi diagrams are crossed out with large 'X's. To the right, two diagrams show the replacement: D dur (MI 4) and E dur (MI 6).

2/ nahradenie rovnomenným akordom dur alebo DS na IV. alebo V. stupni.

Subdominantný a dominantný kvintakord

Subdominantný a dominantný septakord

Jednoduchým spôsobom si odvodíte aj **paralelné akordy** mol k durovým tonikám. V prvom riadku zvrchu (lonska) ho nájdete pod dominantou, napr.: k C dur je to Ami, k D dur je to Hmi, k A dur je to F#mi atď. A platí to aj opačne k Ami je to C dur, ku Hmi je to D dur, k F#mi je to A dur. Rovnaký postup sa dá použiť aj v riadkoch 5 a 6 (Mixolydická a Aiolska). Môžeme hľadať aj paralelné akordy k subdominantám (napr. F – Dmi, B – Gmi).

Niekoľko poznámok k akordovým značkám. Bežne sa k označeniu durového kvintakordu, napr. **C dur** (tóny c – e – g) nepoužíva označenie **C dur**, ale len písmeno „C“. V **SAL** je použité označenie „dur“ za písmeno aby sme si pre začiatok zapamätali o aký akord ide. Napr.: **D** = akord **D dur** = d – fis – a. Skratkám „is“ a „es“ hovoríme **posúvky** pričom „is“ **zvyšuje tón (akord) o 1/2 tónu** a **koncovka „es“ znižuje tón (akord) o 1/2 tónu**. Výnimku tvoria znížené tóny **Ab = As** (a nie Aes) a **Es = Es** (a nie Ees).

K akordovým značkám, s ktorými sa v **SAL** stretnete patria nasledovné kvintakordy: **Durový kvintakord** (dur), **Molový kvintakord** (mi), **Zmenšený kvintakord** (mi5b) vo všetkých stupniciach, ďalej **zväčšený kvintakord** (5+) v harmonickej a melodickej mol.

K septakordom uvedených v **SAL** patria: **Dominantný septakord – DS (7)**, **Molový malý septakord** (mi7), **Veľký durový septakord** (maj7), **Zmenšene malý septakord** (mi7/5b), **Molový veľký septakord** (mi maj), **Veľký durový zväčšený septakord** (maj7/5+) a **Zmenšene – zmenšený (diminished) septakord** (dim).

Bude dobré, ak si osvojíte **základné označovanie intervalov**, ktoré určuje ich kvalitu ako napr. **1 = čistá prima**, **4# = zväčšená kvarta** atď. Stručná charakteristika označovania intervalov sa nachádza na **SAL** strane „A“ vpravo v strede. Toto je však výber z množstva ďalších intervalov s ktorými sa v praxi neskôr stretnete. Pre hlbšie štúdium intervalov a stupníc doporučujem Gitarovú univerzitu 2 – Intervaly a stupnice.

Tóny jednotlivých akordov na strane „A“ **SAL** môžete priamo prečítať v stĺpci príslušnej stupnice. Stačí ak postupujete po terciách smerom nahor - každý druhý tón v stĺpci príslušnej stupnice. Napr. akord **Cmaj7** = c – e – g – h alebo **Dmi7** = d – f – a – c. Tomuto spôsobu tvorby akordov sa hovorí „**terciový systém**“.

V grafických schémach akordových hmatov **SAL** na strane „B“ je pre rovnaký typ akordu použitých niekoľko príkladov hmatov. Týchto hmatov existuje v praxi oveľa viacej. Rozmery **SAL** umožňujú zobrazit' len niektoré. Ak budete mať záujem o hlbšie poznanie akordov (hmaty ale aj teoretické odvodenie a ich stavba) doporučujem Vám publikáciu Gitarová univerzita 3 – AKORDY, ktorá v lete roku 2003 vyšla a kde nájdete viac ako 1600 rôznych akordových hmatov od kvintakordov cez septakordy, nónove akordy, undecimové akordy a terdecimové akordy.

Verím, že sa **SAL** stane vašou praktickou pomôckou, ku ktorej sa radi pravidelne vrátite a ktorá vám bude dlho nápomocná pri vašom hudobnom napredovaní.

Autor publikácie